

Preuzeto iz časopisa Educating Children for Democracy, The Journal of International Step by Step Association, No 6, 2004.

Originalni naslov: The Parent as Participant in the Child's Educational Program

Roditelji, kao učesnici u programu obrazovanja dece

Snunit Gal, Med, i Malca K. Aleksandrowicz, PhD

Ljudsko biće se rađa bespomoćno. Beba je potpuno zavisna od onih koji brinu o njoj. Što je period zavisnosti duži, roditelji će imati više vremena da bebi/malom detetu prenesu svoja znanja, a ono više šanse da nauči o složenosti sveta u kome živi - drugim rečima, o civilizacijskim procesima. Roditelji su povezan sa detetom, koliko i ono sa njima. Ovu uzajamnu zavisnost zovemo ljubav.

Ljudska zavisnost dostiže vrhunac sa sedam meseci starosti, u nekim slučajevima i ranije. U ovom uzrastu prisutan je ubrzani motorni razvoj. Dete počinje da se uspravlja i sedi, a uskoro će početi da stoji i da hoda. Sa sedam meseci dete je sposobno da sa skoro savršenom veštinom drži mali objekat sa dva prsta. Dete takođe počinje da primećuje nepromenljivost objekata (Pijaže 1953.). Roditelji su naravno "centralni objekti" u životu dece i razdvajanje od njih je obično teško. I roditeljima je teško da budu razdvojeni od dece. Roditelj se može osećati tužno ili čak krivim zato što je "napustio" dete. Ovaj osećaj uznemirenosti se povećava u proporciji sa stanjem nepovezanosti sa ljudima ili mestom na kojem je roditelj "ostavio" dete. Možda majci nije teško da ostavi dete sa svojom majkom, ali joj može biti teško da ostavi dete u jaslama/vrtiću ili sa bebisiterkom koju zna godinama. (Pol 1990.)

Detetu je teško da bude odvojeno od roditelja, ali se osećanje gubitka i usamljenosti smanjuje kako mu/joj sredina u kojoj boravi postaje poznatija. Posle nekoliko nedelja ili meseci prilagođavanja, dete prestaje da plače kada roditelji odu. Počinje da se smeši s ljubavlju med.sestri/vaspitaču kada dođe u jasle/vrtić.

Odvajanje je deo života. Zato kvalitetno iskustvo odvajanja i ponovnog sretanja sa roditeljima, utiče na detetov pozitivan razvoj.

Još jedan faktor koji pomaže detetu da se odvoji od kuće i voljenih, kao i procesu prilagođavanja na svet van kuće (druge ljude i decu), je roditeljsko

učešće u dečijem životu izvan kuće - obrazovnom kontekstu u kome dete provodi od tri do devet sati dnevno.

Učešće roditelja u obrazovnom kontekstu njihove dece:

- 1.doprinosi kvalitetnom dečijem razvoju
- 2.stvara osećanje zadovoljstva, ponosa, samopouzdanja i sigurnosti u svoju ulogu roditelja;i
- 3.pružna mogućnost roditeljima da procenjuju obrazovni plan i proces i utiču na njegov kvalitet

Da preciziramo:

1. Učešće roditelja doprinosi kvalitetnom dečijem razvoju

Kada roditelj provede dan ili dva mesečno u jaslama/vrtiću on/ona šalje poruku detetu "Nisam te napustio!To vidiš po tome što sam tu i uživam u tvom društvu i u ovom okruženju". Na taj način nestaje sumnja da se roditelji otuđuju od dece i detetovo osećanje da je napušteno i proterano iz raja se smanjuje, zato što su mama i tata tu, pored njega. Na početku takvog dana, dete se drži roditelja i prestaje da učestvuje u dnevnim igrovnim aktivnostima. Posle nekog vremena, detetu dosadi društvo roditelja i onda se ono vraća svojim uobičajenim dnevnim aktivnostima, s vremena na vreme proveravajući šta mama i tata rade. Deca mogu da osete ljubomoru, ako neka druga deca razgovaraju sa njihovim roditeljima, ali isto tako mogu biti ponosna na način kako njihovi roditelji pripremaju užinu ili služe obrok. Ako roditelj može da popravi neki slomljeni predmet, dete je dodatno ponosno. Na putu kući, deca mogu sa roditeljima da pričaju o igrama ili deci koja su deo njihovog života, a roditelj upoznat sa detetovim okruženjem zna o čemu dete govori. Drugim rečima, učešće roditelja u obrazovanju njihove dece ih zbližava sa decom, pruža im zajedničke teme za razgovor i osnažuje detetovo samopouzdanje i samostalnost.

2. Učešće roditelja stvara osećanje zadovoljstva, ponosa, samopouzdanja i sigurnosti u svoju ulogu roditelja

Roditelji koji često provode vreme u obdaništu/jaslama svog deteta imaju prilike da ponovo prožive detinjstvo. Oni se podsećaju dečijih pesmica, igara i nekih problema i strepnji koje su imali kao mali. Onda se «spuštaju» na nivo

svog deteta i bolje ga razumeju. Roditelji mogu da imaju "vrtić" i kod kuće, jer su upoznati sa pričama koje se tamo pričaju. Takođe znaju šta da kupe detetu ili kako da savetuju druge šta da mu kupe zato što su u toku sa svetom novih igara iz vrtića i znaju kako da se igraju sa decom. Roditelji nauče da porede svoju decu sa drugom i za dobre i za loše stvari. Ovo znanje osposobljava roditelje da se bave problemima svoje dece, bilo da se radi o razvijanju motorne koordinacije ili obuzdavanju besa prema drugoj deci. Drugim rečima, zahvaljujući prilici da uče, provodeći vreme u jaslama/vrtiću, roditelji upoznaju razne strane ličnosti svoje dece. Vreme provedeno u jaslama/vrtiću pomaže roditelju da se razvije kao obrazovni i emotivni koordinator svog deteta, da ojača samopouzdanje kao roditelj i "oslobodi" se osećanja krivice zato što je "napustio" dete i ostavio ga sa «nepoznatim ljudima».

Roditelj koji provodi vreme u jaslama/vrtiću učestvuje u različitim aktivnostima: čišćenju, pripremanju hrane, pripremi igara, ili zabava, razdvajanju dece koja se svađaju i sl. Učešće mu/joj pomaže da se oseća važnim – "Ja sam ovde potreban/a! Koristan/na sam."

Na kraju, ovo učešće u životu i radu jaslica/vrtića pruža šansu roditelju da procenjuje obrazovni rad - šta nedostaje, šta treba dodati, promeniti i koje probleme treba rešiti? Često smo slušali kako roditelji objašnjavaju drugim roditeljima probleme svoje dece i pomažu im da ih reše na pravi način uz punu saradnju med.sestara/vaspitača i psihologa.

3.Učešće roditelja pruža im mogućnost da procenjuju obrazovni plan i proces i utiču na njegov kvalitet

Obrazovnom sistemu u jaslama/obdaništu se može dosta pomoći kada roditelji pomažu u raznim domenima - pružaju pomoć u čišćenju, pripremanju hrane, popravljanju instalacija, baštovanstvu, popravljanju igračaka, organizovanju igranki ili gimnastike ili kao saradnici koji rade sa malim grupama dece. Roditelj koji učestvuje u životu jaslica/obdaništa može biti posrednik između zaposlenih i obrazovnih vlasti. Ovo posredovanje je dvostruko - u oblastima gde roditelj ima više znanja nego zaposleni, može da doprinese svojim znanjem. Kao roditelj i građanin, roditelj možda može da lobira i izbori se za bolje uslove u obrazovnoj ustanovi, ostvarivanje prava i povećanja budžeta, što zaposleni možda ne mogu. Roditelji koji provode vreme u jaslama/vrtiću i znaju šta je neophodno za kvalitetan rad mogu da

stupe u kontakt sa institucijama koje su odgovorne za obrazovnu instituciju, ubedljivije nego što to može edukator i zahtevaju ono šta obdanište i njihovo dete imaju prava da dobiju. Prisustvo roditelja u jaslama/vrtiću je od pomoći i u upravljanju svakodnevnim životom. Ali još važnije je, i to med.sestre/vaspitači treba da imaju na umu, da roditelj koji provodi dan u jaslama/vrtiću, "nastavlja sa jaslama/vrtićem kod kuće" i to ne samo sa aktivnostima i rutinama, već i primenom sistema vrednosti. U slučajevima kada dete ima problema u jaslama/vrtiću, roditelji će pokušati da ih reše kod kuće i srećno dete će sledećeg dana doći u kolektiv.

Zajedničke brige i poteškoće

Do sada smo govorili o prednostima učešća roditelja u životu i obrazovnoj sredini dece. Važno je obratiti pažnju i na situacije koje se ne mogu zaobići i koje se teško rešavaju.

Na primer, roditelji mogu da se žale što ne idu na posao, posebno samohrani roditelji. Kod razvedenih parova, dani kada koji roditelj dolazi se moraju uskladiti i to često ne uspeva. Postoje slučajevi u kojima roditelji slabog fizičkog i mentalnog zdravlja ne bi trebalo da dolaze u obrazovnu sredinu. Jedna od poteškoća je i ta da deca u ovakim situacijama, lišena učešća svojih roditelja, mogu biti ljubomorna na decu koja imaju tu "čast" da «ugoste» svoje roditelje.

Edukatori se takođe mogu osećati nelagodno u prisustvu stranaca (posebno onih koji su skloni kritikovanju). Neki vaspitači/med.sestre tvrde da se često ne mogu osloniti na zrelost i odgovornost roditelja. Ako obećaju da će doći, desi se da ne dođu. Ako su zamoljeni da pomognu, ne urade to uvek na odgovarajući način.

Kvalitetne jasle/vrtić

Daćemo primer "kvalitetnih jaslica/ vrtića", jedan model u kome bi uključenost roditelja u život njihove dece bila izbalansirana. To je model u kome roditelji zajedno sa osobljem implementiraju ranije navedene principe, vodeći računa o potencijalnim poteškoćama.

Mi predlažemo da se roditelji okupe radi poboljšanja obrazovnog nivoa institucija koje pohađaju njihova deca. Njihov doprinos bi se razlikovao od obdaništa do obdaništa, jer bi bio u skladu sa specifičnim obrazovnim ciljevima kao i sa sposobnošću roditelja koja varira od grupe do grupe. Predlog se bazira na sledećim pretpostavkama:

1. Roditelji šalju decu u vrtić, jer su zauzeti i nemaju dovoljno slobodnog vremena da se bave njima tokom dana (Sers, Filip i Makartni 1989.)
2. Roditelji su jako zainteresovani za razvoj svog deteta i aktivnosti kojima se bavi tokom boravka u jaslama/vrtiću
3. Uključenost u život i rad jaslica/vrtića pomaže roditeljima da se izbore sa osećanjem krivice što su poslali decu toliko vremena van kuće. Smanjenje osećanja krivice bi smanjilo njihovu anksioznost, što bi im omogućilo da se skoncentrišu na svoj posao.
4. Samo prisustvo roditelja, baka i deka doprinosi da se deca osećaju bolje i podstiče njihovo samopouzdanje. Veće samopouzdanje oslobađa decu ansioznosti usled odvajanja od roditelja. Što se dete sigurnije oseća, bolje će se uključiti u aktivnosti.
5. Ne treba da zahtevamo da roditelji budu mnogo uključeni u život i rad jaslica/vrtića, jer to može da doprinese tome da se oni umore i da manje pažnje posvete deci kod kuće.
6. Postoje razlike u poljima interesovanja i mogućnostima roditelja. Zbog toga se učešće roditelja mora dobro osmisliti, adaptirati i individualizovati sa svešću o tome da je samo prisustvo roditelja nešto što obogaćuje.

Kako se organizovati?

Prvi korak u uključivanju roditelja je stvaranje atmosfere otvorenosti i saosećanja za roditelje kroz diskusije i seminare.

Drugi korak je pronalaženje "roditelja kojima je stalo", obično kroz izbore odbora roditelja, kao i sastajanje odbora i njihovo uključivanje u obrazovne aktivnosti.

Treći korak je da se članovi odbora roditelja zainteresuju za osmišljeni i organizovani angažman roditelja u cilju unapređivanja jaslica/vrtića.

Četvrti korak je da odbor roditelja sam inicira i organizuje opšti roditeljski sastanak na kome bi se diskutovalo o tome na koji način roditelji mogu i treba da se obavežu da unaprede jaslice/vrtić. Ponekad ovi sastanci treba da se održe nekoliko puta da bi roditelji shvatili smisao i značenje onoga što se od njih traži i da bi se uključili u aktivnosti. U ovoj fazi osoblje treba da bude otvoreno, pasivno i da pruža podršku.

Peti korak je kada se "roditelji kojima je stalo" organizuju i svaki se obaveže da će dva ili tri sata mesečno (ili više, zavisi od mogućnosti) provesti u jaslama/vrtiću.

Šesti korak je kada odbor roditelja zajedno sa direktorom jaslica/vrtića i med.sestrama/vaspitačima, pravi listu različitih aktivnosti koje su relevantne za rad jaslica/vrtića i prilagođene sposobnostima članova grupe. Roditelji će obeležiti aktivnosti u kojima žele da učestvuju, kao i dane i sate koji im odgovaraju. Roditelji će se pridržavati rasporeda koji su dogovorili.

Sedmi korak je kada odbor roditelja u saradnji sa osobljem jaslica/vrtića, pravi raspored učestovanja roditelja u skladu sa onim što su roditelji ponudili. Svi zaposleni i deca će profitirati od aktivnog uključivanja roditelja. Prisustvo roditelja koji žele da budu uključeni može da obogati jasle/vrtić, i da pomogne na neki način, deci čiji roditelji nisu uključeni.

Jedan od problema koji se javlja je šta učiniti sa roditeljima koji ne poštuju svoje obaveze? Mi predlažemo "kaznu" izbacivanja za one roditelje koji ne poštuju svoje obaveze. Prema našem mišljenju, osoba ne može biti nevoljni volonter tako da nije prikladno koristiti socijalni pritisak da bi se roditelji prisilili da učestvuju.

Različiti načini/mogućnosti uključivanja roditelja

1. Pričanje priča u malim grupama
2. Fizičke aktivnosti
3. Pokretne igre
4. Kuvanje u koje mogu biti uključena deca, a ne moraju
5. Popravljanje igračaka i svega drugog što je potrebno

6.Priprema aktivnosti za bezbednost u saobraćaju, "kao da" aktivnosti sa napravljenim ulicama i saobraćajnim znacima

7.Šetnja oko jaslica/vrtića u malim grupama, istraživanje "komšiluka" i lokalne zajednice

8.Popravka nameštaja

9.Priprema i izdavanje časopisa, informatora, prikupljanje materijala, štampanje i distribucija

10.Prikupljanje fondova

11.Priprema i proslava različitih praznika

12.Popravka odeće za lutke, plišanih igračkaka

13.Radne grupe za organizovanje proslava i zabava za roditelje, okupljanja bez dece.....

Ovoj listi se može dodati još aktivnosti. Što je lista duža roditeljima će biti lakše da pronađu nešto za sebe, način da se uključe i osećaju prijatno i prihvaćeno.